

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN  
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**



**LÃ TIÊN MINH**

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT  
CÁC LOẠI HÌNH SỬ DỤNG ĐẤT RUỘNG CÓ  
HIỆU QUẢ TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN CAO LỘC,  
TỈNH LẠNG SƠN**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI**

**Thái Nguyên - 2016**

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN  
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**



**LÃ TIẾN MINH**

**ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT  
CÁC LOẠI HÌNH SỬ DỤNG ĐẤT RUỘNG CÓ  
HIỆU QUẢ TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN CAO LỘC,  
TỈNH LẠNG SƠN**

**Ngành: Quản lý đất đai  
Mã số: 60.85.01.03**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI**

**Người hướng dẫn khoa học: GS.TS. Nguyễn Thế Đặng**

**Thái Nguyên - 2016**

## LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng: số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng: mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

*Lạng Sơn, ngày tháng năm 2016*

**Tác giả luận văn**

*Lã Tiến Minh*

## LỜI CẢM ƠN

Nhân dịp hoàn thành luận văn, cho phép tôi được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến GS.TS. Nguyễn Thế Đặng người hướng dẫn khoa học đã tận tình giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban giám hiệu trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên; các thầy cô trong khoa Quản lý Tài nguyên và các thầy cô phòng Đào tạo, Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi chân thành cảm ơn Ủy ban nhân dân huyện Cao Lộc tỉnh Lạng Sơn; Phòng Kinh tế; Phòng Thống kê; Phòng TNMT huyện Cao Lộc và các hộ gia đình đã giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình thực tập và hoàn thành luận văn này.

Cuối cùng tôi xin cảm ơn gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã luôn ở bên tôi và tạo mọi điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn này.

*Lạng Sơn, ngày 05 tháng 10 năm 2016*

**Tác giả luận văn**

***Lã Tiến Minh***

## MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN .....	i
LỜI CẢM ƠN .....	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC VIẾT TẮT .....	v
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
<b>MỞ ĐẦU .....</b>	<b>1</b>
1. Tính cấp thiết của đề tài .....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài .....	2
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài .....	3
<b>Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU .....</b>	<b>4</b>
1.1. Một số vấn đề về sử dụng đất nông nghiệp .....	4
1.1.1. Khái niệm về đất và đất nông nghiệp .....	4
1.1.2. Khái niệm về sử dụng đất nông nghiệp .....	5
1.1.3. Loại hình sử dụng đất và hệ thống sử dụng đất.....	6
1.1.4. Hiệu quả sử dụng đất và hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp .....	8
1.1.5. Khái quát tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới và ở Việt Nam.....	15
1.2. Đánh giá sử dụng đất nông nghiệp bền vững .....	20
1.2.1. Khái niệm .....	20
1.2.2. Đánh giá hiệu quả sử dụng đất theo quan điểm sinh thái bền vững.....	22
1.2.3. Các công trình nghiên cứu về đánh giá sử dụng đất nông nghiệp bền vững ở Việt Nam .....	26
<b>Chương 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU .....</b>	<b>30</b>
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu .....	30
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu: .....	30
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu: .....	30
2.2. Địa điểm và thời gian nghiên cứu .....	30
2.2.1. Địa điểm nghiên cứu: .....	30
2.2.2. Thời gian nghiên cứu:.....	30

2.3. Nội dung nghiên cứu.....	30
2.3.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế- xã hội tác động đến sử dụng đất ruộng của huyện Cao Lộc, tỉnh Lạng Sơn .....	30
2.3.2. Đánh giá hiện trạng sử dụng đất ruộng và các loại hình sử dụng đất ruộng.	30
2.3.3. Đánh giá hiệu quả và lựa chọn loại hình sử dụng đất ruộng .....	30
2.3.4. Đề xuất giải pháp phát triển các loại hình sử dụng đất ruộng hiệu quả bền vững cho sản xuất nông nghiệp tại huyện Cao Lộc.....	30
2.4. Phương pháp nghiên cứu .....	30
2.4.1. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu .....	30
2.4.2. Phương pháp thu thập số liệu, tài liệu .....	31
2.4.3. Phương pháp tổng hợp và xử lý số liệu.....	31
2.4.4. Phương pháp chuyên gia .....	31
2.4.5. Phương pháp tính hiệu quả sử dụng đất .....	32
<b>Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU .....</b>	<b>33</b>
3.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế- xã hội tác động đến sử dụng đất nông nghiệp của huyện Cao Lộc.....	33
3.1.1. Điều kiện tự nhiên .....	33
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội .....	39
3.2. Đánh giá hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp và các loại hình sử dụng đất nông nghiệp.....	43
3.2.1. Hiện trạng sử dụng đất huyện Cao Lộc .....	43
3.2.2. Các loại hình sử dụng đất ruộng chính trên địa bàn huyện Cao Lộc ...	48
3.2.3. Đánh giá hiệu quả của các loại hình sử dụng đất ruộng.....	49
3.3. Đề xuất các loại hình sử dụng đất trên địa bàn huyện Cao Lộc .....	60
3.3.1. Định hướng phát triển nông nghiệp huyện Cao Lộc .....	60
3.3.2. Đề xuất các loại hình sử dụng đất nông nghiệp có hiệu quả .....	61
3.3.3. Đề xuất các giải pháp thực hiện .....	62
<b>KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ .....</b>	<b>66</b>
<b>TÀI LIỆU THAM KHẢO .....</b>	<b>68</b>

**DANH MỤC VIẾT TẮT**

BVTV	: Bảo vệ thực vật
CPTG	: Chi phí trung gian
FAO	: Tổ chức nông lương thế giới
GTGT	: Giá trị gia tăng
GTNC	: Giá trị ngày công
GTSX	: Giá trị sản xuất
HQĐV	: Hiệu quả đồng vốn
LUT	: Loại hình sử dụng đất
NN và PTNT	: Nông nghiệp và phát triển nông thôn
TNHH	: Thu nhập hỗn hợp
TNT	: Thu Nhập Thuần
UBND	: Ủy ban nhân dân

## DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1: Chuyển dịch cơ cấu các ngành kinh tế .....	40
Bảng 3.2: Hiện trạng sử dụng đất huyện Cao Lộc năm 2015 .....	44
Bảng 3.3: Diện tích và cơ cấu sử dụng đất nông nghiệp huyện Cao Lộc năm 2015 .....	45
Bảng 3.4: Phân vùng kinh tế sinh thái theo đơn vị hành chính.....	47
Bảng 3.5: Các loại hình sử dụng đất nông nghiệp của huyện Cao Lộc .....	48
Bảng 3.6: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả kinh tế sử dụng đất ruộng .....	50
Bảng 3.7: Hiệu quả kinh tế của các cây trồng chính (tiểu vùng 1).....	50
Bảng 3.8: Hiệu quả kinh tế của các loại hình sử dụng đất ruộng (Tiểu vùng 1).....	51
Bảng 3.9. Hiệu quả kinh tế của các loại hình sử dụng đất ruộng (tiểu vùng 2).....	52
Bảng 3.10: Đánh giá hiệu quả kinh tế của các loại hình sử dụng đất ruộng.....	52
Bảng 3.11: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả xã hội sử dụng đất nông nghiệp.....	53
Bảng 3.12: Đánh giá hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất nông nghiệp.....	54
Bảng 3.13: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả môi trường sử dụng đất.....	55
Bảng 3.14: So sánh mức sử dụng phân bón của các nông hộ với quy trình kỹ thuật .....	56
Bảng 3.15: Lượng thuốc bảo vệ thực vật thực tế sử dụng và khuyến cáo .....	57
Bảng 3.16: Hiệu quả môi trường của các loại hình sử dụng đất .....	58
Bảng 3.17: Đánh giá khả năng lựa chọn của các loại hình sử dụng đất nông nghiệp tại huyện Cao Lộc .....	59
Bảng 3.18: Đề xuất các loại hình sử dụng đất nông nghiệp huyện Cao Lộc đến năm 2020 .....	61



## MỞ ĐẦU

### 1. Tính cấp thiết của đề tài

Đất đai là yếu tố quan trọng hàng đầu, không thể thay thế đối với tất cả các ngành sản xuất, đặc biệt trong hoạt động sản xuất nông lâm nghiệp, đất đai là tư liệu sản xuất đặc biệt và là môi trường duy nhất sản xuất ra lương thực, thực phẩm để nuôi sống con người. Đất đai là một nhân tố quan trọng của môi trường sống, là vật mang của các hệ sinh thái tự nhiên và các hệ sinh thái canh tác, là mặt bằng để phát triển nền kinh tế quốc dân, là một trong những yếu tố đầu tiên chi phối tới sự phát triển hay huỷ diệt các nhân tố khác của môi trường. Vì vậy, chiến lược sử dụng đất hợp lý là một phần của chiến lược nông nghiệp sinh thái bền vững của tất cả các nước trên thế giới cũng như ở nước ta hiện nay.

Trong vài thập kỷ gần đây, dân số thế giới tăng nhanh đã thúc đẩy nhu cầu về lương thực, thực phẩm. Trong đó, nhịp độ phát triển nhanh chóng của các cuộc cách mạng khoa học và kỹ thuật đã góp phần quan trọng trong việc tàn phá môi trường tự nhiên và khai thác triệt để các nguồn tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là tài nguyên đất đai - một dạng tài nguyên thiên nhiên có khả năng tái tạo chịu ảnh hưởng trực tiếp bởi hoạt động khai thác của con người.

Ở nước ta, vấn đề sử dụng đất nông nghiệp luôn nhận được sự quan tâm đặc biệt của Đảng và Nhà nước. Trong hoạt động sản xuất nông nghiệp, sản phẩm nông sản thu được đều thông qua chức năng sản xuất của đất. Việc sử dụng đất nông nghiệp đạt hiệu quả cao là vấn đề quan tâm hàng đầu trong công tác quản lý, sử dụng đất của Nhà nước. Lĩnh vực sản xuất nông nghiệp là một ngành kinh tế lấy đất đai làm tư liệu sản xuất thì mỗi mục đích sử dụng đất có những yêu cầu nhất định mà đất đai cần đáp ứng. Việc lựa chọn, so sánh các kiểu sử dụng đất hoặc cây trồng khác nhau phù hợp với điều kiện đất đai là đòi hỏi của người sử dụng đất, các nhà làm quy hoạch, để từ đó có quyết định đúng đắn, phù hợp trong việc sử dụng đất mang lại hiệu quả kinh tế và bền vững.

Đặc biệt, trong bối cảnh hiện nay, sự ảnh hưởng của biến đổi khí hậu với kịch bản nước biển dâng làm cho diện tích đất canh tác ở các vùng đồng bằng ven biển

ngày càng bị thu hẹp lại, việc nghiên cứu tiềm năng đất đai, tìm hiểu một số loại hình sử dụng đất nông nghiệp, đánh giá mức độ thích hợp của các loại hình sử dụng đó để làm cơ sở cho việc đề xuất giải pháp sử dụng đất hợp lý, hiệu quả ở các địa phương miền núi là vấn đề có tính chiến lược và cấp bách của từng địa phương cũng như của cả nước đảm bảo mục tiêu an ninh lương thực, phát triển bền vững.

Huyện Cao Lộc có tổng diện tích tự nhiên 61.908,88 ha, 23 đơn vị hành chính, bao gồm: 21 xã và 2 thị trấn, xã xa nhất là xã Mẫu Sơn cách trung tâm huyện lỵ trên 25,00 km với địa hình tương đối phức tạp, diện tích đất nông nghiệp là 55.486,91 ha, chiếm tới 89,63 % so với tổng diện tích tự nhiên huyện Cao Lộc.

Trong những năm qua sản xuất nông nghiệp của huyện đã được chú trọng đầu tư phát triển. Năng suất, sản lượng không ngừng tăng lên, đời sống vật chất tinh thần của nhân dân ngày càng được cải thiện. Song trong sản xuất nông nghiệp còn tồn tại nhiều điểm yếu: Trình độ khoa học kỹ thuật còn hạn chế, tư liệu sản xuất giản đơn; kỹ thuật canh tác truyền thống, sản xuất nông nghiệp ở một số nơi đã không phát huy được tiềm năng đất đai mà còn có xu thế làm cho nguồn tài nguyên đất bị thoái hoá.

Nhằm phát huy tối đa nguồn tài nguyên đất nông nghiệp sẵn có, tạo điều kiện phát triển kinh tế - xã hội cho huyện Cao Lộc, dưới sự hướng dẫn của GS.TS. Nguyễn Thế Đặng, chúng tôi tiến hành nghiên cứu đề tài: ***“Đánh giá thực trạng và đề xuất các loại hình sử dụng đất ruộng có hiệu quả trên địa bàn huyện Cao Lộc, tỉnh Lạng Sơn”***.

## **2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài**

### **2.1. Mục tiêu tổng quát**

Lựa chọn được loại hình sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả bền vững và đề xuất giải pháp nhằm phát triển các loại hình sử dụng đất đã được lựa chọn phục vụ phát triển kinh tế xã hội của huyện Cao Lộc.

### **2.2. Mục tiêu cụ thể**

- Đánh giá những lợi thế và hạn chế về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội tác động đến việc sử dụng đất nông nghiệp của huyện.
- Đánh giá thực trạng sử dụng đất ruộng và các loại hình sử dụng đất ruộng.